

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av skolornas arbete för
att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan vid
Design & Construction College
i Stockholms kommun

Innehåll

Inledning	sid. 1
Bakgrundsuppgifter om Design & Construction College	sid. 1
Bakgrund och syfte	sid. 2
Frågeställningar	sid. 3
Resultat	sid. 3
Metod och material	sid. 8

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av skolornas arbete för att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan på yrkesprogram under hösten 2014 och våren 2015. Granskningen vid Design Construction College i Stockholms kommun ingår i detta projekt. Granskningen görs med utgångspunkt från ett antal elever vid den utvalda skolan, (se metodavsnitt). Resultatet avser således endast de elever på skolan vars skolsituation har granskats. Det finns fler elever med frånvaroproblematik på skolan, men deras studiesituation har således inte granskats.

Design Construction College besöktes den 25 till 27 november 2014. Ansvariga inspektörer har utredare Christina Lindh och Helena Boëthius varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av skolornas arbete för att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan genomförs i ytterligare 30 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande rapport. För de skolor som ingått i granskningen ger den övergripande rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Design & Construction College

Design Construction College är en fristående gymnasieskola i Stockholms kommun med drygt 230 elever. Skolan erbjuder estetiska programmet (ES), handels – och administrationsprogrammet (HA), hotell- och turismprogrammet (HT) samt teknikprogrammet (TE).

Utbildningen leds av en rektor och huvudmannen för skolan är Hermods AB/Academedia. Lärare och elever är indelade i två programarbetslag, HA/HT och ES/TE.

Vid skolan finns en elevhälsa som består av en specialpedagog/speciallärare, en kurator och en skolsköterska som tjänstgör 20 procent på skolan samt en 50 procentig studie-

och yrkesvägledartjänst. Studie- och yrkesvägledartjänsten har varit vakant under hösten 2014.

Bakgrund och syfte

Elever som helt lämnar utbildningssystemet är under stor risk att hamna utanför arbetsmarknaden och att få såväl ekonomiska som psykosociala problem framöver. Även elever som genomgår gymnasieskolan men inte får slutbetyg, riskerar utanförskap från arbetsmarknad och vidare studier, särskilt i de fall då eleverna saknar betyg i ett stort antal kurser.

Trots att i stort sett samtliga ungdomar börjar gymnasieskolan är det endast 74 procent av landets 20-åringar som har ett slutbetyg från gymnasiet¹. För de nationella programmen är det yrkesprogrammen som har lägst andel elever som når ett slutbetyg inom tre år. Totalt sett är det knappt en procent av eleverna som startade på ett nationellt program i gymnasiet hösten 2011 som sedan inte finns registrerade i gymnasieskolan år två eller tre. Det vanligaste skälet till att eleverna inte fullföljer sin skolgång är alltså inte att de helt avbryter sina studier – utan istället att de fortsätter vara formellt registrerade i skolan men utan att nå slutbetyg. Detta pekar på att det finns en grupp gymnasieelever med behov av olika anpassningar och stödåtgärder som skolan bör uppmärksamma och rikta förebyggande insatser till.

En del i arbetet med att motverka studieavbrott handlar om att främja närvaro och deltagande i utbildningen, exempelvis genom en god generell undervisning och en trygg skolmiljö. En annan del i arbetet riktar sig *mer specifikt* till de elever som av olika skäl påbörjat en process mot studieavbrott, där det är centralt att skolan identifierar dessa elever samt utreder och sätter in åtgärder som utgår från varje elevs behov. Ett tydligt uttryck för att en elev är i negativ spiral som kan leda till studieavbrott är när eleven **riskerar att inte nå målen i ett eller flera ämnen och/eller har hög frånvaro i skolan**. Det kan finnas flera orsaker till detta, bl.a. problem i den pedagogiska miljön eller i den sociala miljön. Detta kan också samverka med sådana faktorer som inte har sitt ursprung i skolmiljön t.ex. problem i hemmiljön men där skolan ändå ska stödja eleven till att fullfölja utbildningen.

Kvalitetsgranskningens syfte är därför att granska om elever som riskerar att inte nå kunskapskraven, får det pedagogiska stöd de behöver, för att förebygga att de avbryter sina studier och istället når en yrkesexamen.

¹ Avser elever i den "gamla" gymnasieskolan då den första årskursen elever i den "nya" gymnasieskolan tar examen våren 2014.

Frågeställningar

Förebygger gymnasieskolan studieavbrott genom att möta elevernas behov av pedagogiskt stöd så att eleverna ges möjlighet att nå kunskapskraven och nå en yrkesexamen?

1. Utgör elevens behov grunden för utformande av stödåtgärder för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?
2. Motiveras eleven till att delta i och genomföra de åtgärder som formulerats för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?
3. Samverkar berörda aktörer inom skolan kring eleven så att stödet genomförs så effektivt som möjligt?

Resultat

Utifrån tidigare nämnda frågeställningar har Skolinspektionen bedömt kvaliteten i hur skolan arbetar med att förebygga Studieavbrott för eleverna i urvalet och identifierat två prioriterade utvecklingsområden.

Utvecklingsområden

Utgör elevens behov grunden för utformande av stödåtgärder för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?

Här granskas att de stödåtgärder som formulerats är anpassade för den enskilde eleven och om eleven är involverad i arbetet med att ta fram åtgärder. Det kan avse stödbehov i olika ämnen. Det kan också avse olika dimensioner av stöd, exempelvis anpassning av arbetsformer, stöd för att organisera sitt arbete eller stöd för att hantera sociala aspekter av utbildningen. Granskningen innefattar också om och hur åtgärderna och effekter av dem följs upp och utvärderas.

Uppmärksamma, kartlägga och utreda behov av stöd

Det framgår av intervjuerna med såväl eleverna som med olika kategorier av personal att skolan till delar har arbetsformer för att uppmärksamma elevers behov och förutsättningar. Skolan genomför tester i svenska och matematik för att kartlägga elevers förkunskaper och förmågor. Vidare finns en organisation med elevansvariga mentorer och programarbetslag där lärare kan samarbeta och överföra information till varandra. Skolan inhämtar underlag från grundskolan om mentorn och elevhälsan bedömer att det behövs sådana underlag.

Eleverna i urvalet började på skolan 2013 samtidigt som skolan anställde och formade elevhälsans arbete med kurator, specialpedagog och studie- och yrkesvägledare. Hösten 2013 saknade skolan gemensamma arbetsformer för att uppmärksamma elevers behov av stöd. Det bidrog till att några elever i urvalet inte uppmärksammades medan andra

uppmärksammades tidigt då deras behov var synliga i klassrumssituationen. Inför läsåret 2014/15 har skolan utarbetat rutiner där specialpedagogen samlar arbetslaget för en gemensam genomgång av elever i årskurs 1 i syfte att tidigt uppmärksamma elever i behov av stöd. Det innebär att det finns förväntningar på lärarna att de genom samtal med eleverna systematisk kartlägger elevers behov, intresse och förutsättningar.

Hösten 2013 uppmärksammade mentorn tidigt att flera elever i klassen hade stora behov av stöd och hade därför inledningsvis flera individuella samtal med eleverna i urvalet med syfte att kartlägga elevernas svårigheter. Tillsammans med kollegorna utarbetades tydliga strukturer och regler utifrån elevernas behov som lärarna skulle arbeta efter i undervisningen. Mentorn gick även igenom dessa med eleverna i mentorsgruppen vilket bidrog till en viss förbättring. Åtgärderna var emellertid inte tillräckliga, varför mentorn förde frågan vidare till elevhälsoteamet. Andra elever uppmärksammades i urvalet först efter en termin då mentorn upptäckte att flera elever hade hög frånvaro. Mentorn kallade då till elevvårdskonferens för att inhämta underlag från undervisande lärare. Vidare framkommer att det finns elever i urvalet med risk för studieavbrott där det saknas överlämning från grundskolan och att överföring mellan ansvariga mentorer inte har varit helt tillfredställande.

Det är mentorernas uppdrag att kartlägga elevens skolsituation på individ-, grupp- och organisationsnivå. Specialpedagogen leder och stödjer mentorerna i det pedagogiska utredningsarbetet genom att bland annat observera elever och lärare i undervisningssituationer och med dokumentationen av den pedagogiska kartläggningen. Elever och vårdnadshavare är involverade i kartläggningsarbetet genom samtal och självskattning. Vidare förekommer det att skolan samverkar med extern kompetens vid utredningar av elevers behov och förutsättningar.

Sammantaget visar granskningen att eleverna i urvalet, med något undantag, är väl kända av elevhälsoteamet. Det finns arbetsformer för att kartlägga och utreda samt dokumentera elevernas behov av stöd om eleven har hög frånvaro och inte nått kunskapskraven i flera kurser. Frånvaro dokumenteras och följs upp av mentorn men tolkas inte som ett symptom eller tecken på att eleven har behov av stöd. Elevens höga frånvaro rapporteras inte till elevhälsan och uppmärksammas därmed inte heller av elevhälsan och rektor.

Utforma och genomföra stödinsatser

Skolan utformar och genomför olika typer av stödinsatser beroende på elevers behov. Enligt specialpedagogen strävar skolan efter att integrera stödet med den vanliga undervisningen och arbetar aktivt för att stärka elevens självförtroende genom att synliggöra elevens kunskaper och förmågor. Specialpedagogen handleder lärarna i formativ bedömning i syfte att eleverna ska lära sig att hantera sina egna svårigheter. Mentorn och specialpedagogen är nyckelpersoner i arbetet med att motivera eleven och utforma stödinsatserna, enligt eleverna och mentorerna. Mentorerna uttrycker att de har god kännedom om elevens behov och förutsättningar men behöver och får stöd och

handledning av specialpedagogen för att konkret anpassa undervisningen och stödet till eleven.

Några elever i urvalet erbjuds specifikt schemalagt stöd men även öppen tid så att eleven kan komma till specialpedagogen på eget initiativ. Dessutom förekommer det att kuratorn finns med som en stödperson till elever i undervisningen i syfte stödja eleven med struktur, kommunikation och relationer. Vidare handleder mentorn och specialpedagogen elever som inte är godkända i gymnasiegemensamma ämnen inför provningar och inlämningsuppgifter.

Undervisningen i yrkesämnet ger flera möjligheter att variera och anpassa utifrån elevernas behov både i val av innehåll och arbetsformer, enligt yrkeslärarna. I de gymnasiegemensamma ämnena försöker lärarna anpassa undervisningen genom att dela upp uppgifter och koppla dem till elevens intressen och program, exempelvis i val av texter och redovisningsformer. Att individanpassa genom att ge eleverna samma uppgifter på olika nivåer samt samarbete mellan ämnena ser lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena som ett utvecklingsområde.

Vissa ämnen/kurser såsom matematik och kurser i yrkesämnet framträder som mer problematiska än andra. Det framgår av såväl dokumentationen av elevernas studieresultat och av elevernas utsagor att eleverna har "F-varning" på grund av att eleven inte har lämnat in uppgifter till lärarna och/eller hög frånvaro i dessa kurser. Bakom betyg F eller "F-varning" döljer sig ibland att läraren inte kan motivera eleven i ämnet eller anpassa undervisningen till elevens förutsättningar. Elever beskriver hur det påverkar deras intresse för kursen och hur det i sin tur påverkar relationen och kommunikationen eleven och läraren emellan.

Lärarna uppger att de behöver mer kunskap för att ha en beredskap att möta elever med olika behov och förutsättningar både i undervisningen och i mentorsrollen. Elevhälsan och rektorn bekräftar bilden att kompetensen varierar mellan arbetslagen och mellan individerna i arbetslagen. Lärarna har fått några föreläsningar om elever med specifika inlärningsproblem och om hur läraren kan anpassa undervisningen för elever med neuropsykiatriska diagnoser. Specialpedagogen ger direkt stöd till lärare som efterfrågar detta genom att titta på undervisningen och ge råd som gynnar alla elever i undervisningen. Specialpedagogen lyfter särskilt fram betydelsen av lärarens tydlighet i kommunikationen med eleven. Vidare försöker specialpedagogen vara med i undervisningen för att föra samtal i vardagen med såväl elever som lärare.

Granskningen visar att elever med specifika svårigheter och med åtgärdsprogram får stöd utifrån elevens behov av mentor, specialpedagog och kurator. Skolan har inte rutiner eller arbetsformer för att kartlägga orsaker till hög frånvaro och inte heller stödinsatser för att åtgärda problematik kring hög frånvaro. Vidare varierar det i vilken omfattning övriga lärare anpassar undervisningen utifrån elevers specifika behov.

Följa upp och utvärdera stödinsatser

Det varierar mellan mentorerna hur systematiskt de har arbetat med uppföljning av stödinsatser och elevens kunskapsutveckling. Mentorn som har elever med åtgärdsprogram har löpande avstämningar med arbetslaget hur det går för eleverna. Vidare har mentorn minnesanteckningar från perioder där skolan har vidtagit riktade stödinsatser för någon av eleverna. Mentorn har dokumenterat uppföljningarna av åtgärdsprogrammen men uppföljningarna av dessa är inte daterade och det saknas beslut om fortsatta åtgärder. Mentorn vars elever inte har åtgärdsprogram har löpande avstämningar gällande vilken omfattning eleverna lämnar in sina uppgifter och om lärarna har underlag för att sätta betyg.

På arbetslagsmötet följer lärarna upp elevernas kunskapsresultat som sedan rapporteras vidare till specialpedagogen/specialläraren. Under innevarande år sker det rutinemässiga uppföljningar av elevhälsan för de elever som är kända av elevhälsan, enligt lärarna. Lärarna förutsätter att de får information från elevhälsan om det är något som är av betydelse för undervisningen. Läraren uppger att rektorn har en god inblick i undervisningen. Någon systematisk uppföljning av undervisningens kvalitet och resultat har dock inte lärarna tagit del av, inte heller några specifika förändringar utifrån någon uppföljning.

Skolan saknar dokumentation som underlag för att följa upp och utvärdera stödinsatser, enligt rektorn. Elevhälsans protokoll är den enda dokumentation som finns där elevhälsan kan följa insatser och utveckling på individnivå. Elevhälsoprotokoll är emellertid inte tillräckligt underlag för att utvärdera stödinsatser på ämnes- och skolnivå, enligt rektorns bedömning.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Design & Construction College behöver utveckla arbetet med att utreda orsaker till hög frånvaro och arbetsformerna för att åtgärda elevernas behov med anledning av frånvaro. Vidare behöver skolan systematiskt dokumentera vidtagna stödinsatser på individ-, ämnes- och skolnivå så att resultaten av åtgärder kan följas upp och utvärderas i syfte att förebygga studieavbrott. Kvalitetsarbetet behöver också innefatta en planering av kompetensutvecklande insatser utifrån en behovsinventering av skolans samlade kompetens inom området.

Samverkar berörda aktörer inom skolan kring eleven så att stödet genomförs så effektivt som möjligt?

Här granskas om elevens behov av stöd är utgångspunkt för att skolans olika aktörer, till exempel mentor, lärare, elevhälsa, rektor och studie- och yrkesvägledare, arbetar gemensamt för att definiera och formulera vilket stöd eleven behöver för att kunna nå målen för utbildningen.

Lärarna är organiserade i programarbetslag för att det ska finnas förutsättningar för samverkan mellan lärare som undervisar på de olika programmen. Trots relativt goda förutsättningar för samverkan uppger rektorn att samverkan mellan lärare som undervisar i olika ämnen är ett utvecklingsområde på skolnivå. Rektorns ambition är att arbetslaget ska bli ett naturligt forum för samverkan, pedagogiska diskussioner och elevärenden. Mötena ska vara formella möten som dokumenteras och elevhälsan ska kontinuerligt besöka arbetslagsmötena.

I arbetslaget som ansvarar för eleverna i urvalet finns det en samsyn kring de elever som är utredda och för de elever som har åtgärdsprogram, enligt mentorerna. Det framgår även av intervjuerna med eleverna att deras stödbehov är kända av de flesta lärare. Lärarna beskriver att det finns en viss programanpassning och samverkan såsom val av innehåll, redovisningar och redovisningsformer mellan ämnena svenska, engelska, samhällskunskap och yrkesämnet. I ämnen matematik sker ingen programanpassning trots att det finns flera kunskapsområden och mål som skulle kunna examineras tillsammans, enligt yrkesläraren.

Det framkommer av intervjuerna med såväl elever som personal att mentor är en nyckelperson i arbetet med att motivera elever, följa upp elevers frånvaro och kunskapsresultat, stödja elever i planeringen att genomföra uppgifter i olika ämnen och prövning av icke godkända kurser. Skolinspektionen konstaterar att det därmed ligger ett betydande ansvar på mentorn att följa upp ett stort antal elever varav flera finns i riskzonen för studieavbrott.

Granskningen visar att trots relevant stöd i mentorsuppdraget av såväl kollegor, elevhälsan och rektor, har inte förutsättningarna för arbetet varit optimalt under hösten. Vid byte av personal och organisationsförändring synliggörs brister i samverkan och uppföljning av elevers frånvaro och kunskapsresultat, för de elever som inte är utredda och inte har åtgärdsprogram. Kuratorn och specialpedagogen/specialläraren arbetar heltid på skolan vilket gör att de båda är tillgängliga i det vardagliga arbetet för att stödja elever och lärare både på individ- och gruppnivå. Skolans rektor arbetade under 2013/14 på skolan som studie- och yrkesvägledare och har träffat eleverna i urvalet i den funktionen. Det finns elever i urvalet som är osäkra angående sitt program – och yrkesval och som också har relativt hög frånvaro. Skolinspektionen bedömer att skolan behöver vara mera proaktiv och erbjuda vägledningssamtal som utgår från elevens skolsituation, behov och tankar om framtiden i syfte att förebygga studieavbrott som en generell förebyggande insats. Vidare bedömer Skolinspektionen att skolsköterskan behöver följa upp orsaker till såväl hög oanmälld som anmäld frånvaro. Den vakanta studie- och yrkesvägledartjänsten under hösten och den knappa tillgången till skolsköterska kan ha medfört att inte alla elever har uppmärksammats.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Design & Construction College behöver fortsätta arbetet med att utveckla samverkan mellan yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnen för att skapa en god generell undervisning i en trygg

skolmiljö. Elevhälsan behöver fördjupa uppföljningen av omfattande frånvaro, såväl oanmäld som anmäld samt se till att elever har tillgång till studie- och yrkesvägledare i syfte att förebygga studieavbrott.

Metod och material

Under hösten 2014 och våren 2015 granskar Skolinspektionen skolornas arbete att förebygga studieavbrott vid 31 skolor i landet. Av dessa skolor har 8 kommunala huvudmän och 23 fristående huvudmän granskats.

Granskningens utgångspunkt har varit djupintervjuer med ca fem elever per skola som vid tidpunkten för granskningen var inskrivna på yrkesprogram. Urvalet av elever har baserats på en riskvärdering av elevens stödbehov, där elever med störst stödbehov valts ut för granskningen. Valet av elever har utgått från risksignaler från betygskatalog tillsammans med omfattande frånvaro. Granskningen har genomförts genom att inspektörerna inför besöket i skolan har tagit del av de utvalda elevernas individuella studieplaner, eventuella åtgärdsprogram och en sammanställning av skolans dokumenterade systematiska kvalitetsarbete.

Vid besöket har de utvalda eleverna intervjuats enskilt. Även de utvalda elevernas mentorer har intervjuats enskilt. Dessutom har lärare, rektorn och representanter för elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen intervjuats.